

N:o 30.

Ank. till Riksd. Kansli d. 23 Februari 1869, kl. 6 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner angående kronobrefbäringsskyldighetens skiljande från jordbruket m. m.

(I. A.)

Genom remiss från Riksdagens Andra Kammare har Stats-Utskottet fått emottaga 2:ne inom nämnda Kammare väckta motioner i ämnet. Ut i den ena af dessa motioner (N:o 194) har Herr *Per Nilsson* från Örebro län föreslagit, att kronobrefbäringsskyldigheten måtte skiljas från jordbruket och öfvertagas af Staten. Den andra motionen (N:o 201), väckt af Herr *P. Andersson* från Blekinge län, innefattar enahanda förslag, hvarjemte motionären hemställer, att, i händelse kronobrefbäringsskyldighetens öfvertagande af Staten skulle medföra allt för stora olägenheter och kostnader, Staten i sådant fall måtte åtminstone till de distrikt, som, i anseende till lokalförhållanden, icke af postföring eller därför inrättade postdiligenser hade någon lindring i denna börda, utan jemförelsevis med andra, som egde dessa förmåner, deraf hårdt betungades, lemna skäligt bidrag i förhållande till kostnadernas större eller mindre belopp.

Frågan om kronobrefbäringsskyldighetens reglerande, en jemmare fördelning deraf, dess skiljande från jordbruket eller partiella lindringar i detta besvär, har nästan vid hvarenda riksdag efter införandet af 1809 års statsskick utgjort föremål för Representationens behandling. De flesta af dessa framställningar hafva dock icke föranlett till någon Rikets Ständers eller Riksdagens

åtgärd. Det var likväl i anledning af Rikets Ständers underdåniga anhållan, som, genom Kongl. Brevet den 4 December 1830, någon lindring uti berörda onus bereddes, i det de brefbäringsskyldige hemmanens åliggande att forsla kronobref med få undantag inskränktes till 2 dagar i veckan, och Kongl. Cirku-läret den 30 November 1849 (infördt under N:o 87 i nämnda års författnings-samling) hvarigenom åsyftades dels att bereda en jemnare fördelning af ifråga-varande besvär, dels lindring i detsammas utgörande, föranleddes af Rikets Stän-ders underdåniga skrifvelse den 22 April 1845. De framställningar i ämnet, som sedermera förnyats, hafva deremot lemnats utan afseende, eller, i följd af Ståndens eller Kamrarnes olika beslut, icke föranledt till någon åtgärd.

De ständigt återkommande framställningarne i ämnet synas Utskottet antyda, att ett icke ringa missnöje råder hos de brefbäringsskyldige i afseende å ifrågavarande besvär, äfven sedan det i öfverensstämmelse med nyss åbero-pade föreskrifter blifvit ordnad. Den allmänna anmärkning kan visserligen här framställas, att hvarje slags beskattning åtminstone hos en och annan samhälls-medlem framkallar missnöje, men att tillvaron af sådant icke i och för sig utgör giltig grund för densammas borttagande, derest beskattningen är nödvändig för fyllande af samhällets verkliga behof och sättet för dess utgörande icke lemnar rum för befogade anmärkningar. Ifrågavarande onus synes dock vara af be-skaffenhet, att giltigt fog icke saknas för sådana. Det är bekant, hurusom all skatt ursprungligen utgjordes af natura-prestationer, lämpade dels efter deras behof som egde tillgodonjuta skatten, dels efter den skattdragandes eller ortens förmåga att åstadkomma de olika slagen af prestationer, men att, i den mån myntväsendet utvecklats och penningen antagit karakteren af en allmän värde-mätare, det gamla beskattningssystemet fått lemna rum för ett nytt, grundadt å den viktiga omständigheten, att genom penningens bemedling ett sådant utbyte af prestationer och tjänster emellan de olika samhällsmedlemmarne kan ega rum, som icke längre gör det nödvändigt, att den skattdragande åstadkommer just de tjänster eller prestationer, hvaraf den skatteberättigade har behof. Denna viktiga sanning har gifvit anledning dertill, att från beskattningsväsendet allt mer och mer uteslutits natura-prestationer eller personliga tjänster, och sådant här skett äfven derföre att dessa till sin natur vanligen äro något obestämda och innebära ett personligt tjänsteförhållande, som för den skattdragande måste kännas tryckande. Redan för mera än 2:ne sekler tillbaka eller vid 1642 års riksdag blef derföre, i anledning af allmogens klagan, ett likartadt besvär, nem-ligen skyldigheten att utan betalning lemna Kronans tjänstemän skjuts och för-täring under tjänsteresor, utbytt emot de i skattetiteln ränta ännu ingående skjutsfärdspenningarne, och flera andra åtgärder i samma riktning hafva seder-mera blifvit vidtagna, för hvilka det blefve för vidlyftigt att här redogöra. Lika-som tjänstemännen nu kunna emot betalning anskaffa sig skjuts och andra

förnödenheter för tjänsteresor, synes det Utskottet icke lida tvifvel, att dessa särdeles i en tid då så mycket göres för lättade kommunikationer och samfärdseln blifvit lifligare än fordom, lätteligen kunde ombesörja tjänstebrefs fortskaffande. Beviset därför att sådant icke är överkställbart synes äfven ligga till hands i den omständigheten, att, enligt hvad Utskottet har sig bekant, brefbäringsskyldigheten på åtskilliga ställen, der den å auktion utjudits, inropats af tjänstemännen sjelfve. Sådant har dock vanligen skett emot temligen hög betalning, emedan beskaffenheten af detta besvär försvårat en täflan med tjänstemännen. Icke heller synes det Utskottet vara tvifvelaktigt, att tjänstemännen kunde med vida mindre kostnad, än hvartill kronobrefbäringsbesväret nu i allmänhet uppgår, låta fortskaffa sina tjänsteskrifvelser, derest de, emot någon viss ersättning, finge sig ålagdt att derom draga försorg, och om denna ersättning för blifvande tjensteinnehafvare bestämdes till temligen måttligt belopp, torde man derföre icke böra befara, att tjänsterna skulle i brist af sökande blifva obesatta. Den summa, hvarför kronobrefbäringskyldighetens utgörande nu stundom å auktion inropas, synes under alla förhållanden icke böra tagas till norm för ersättningen; ty hade man så tillvägagått, då skyldigheten att utan betalning lemna skjuts och förtäring åt tjänstemännen afskaffades, hade ersättningen sannolikt mångdubbelt öfverstigit skjutsfärdspenningarne, enär någon täflan vid inropet af ett så ovisst besvär svårligen kunnat ifrågakomma. Den verkliga kostnaden kommer naturligtvis att väsendtligen bero af tjensteinnehafvarens mer eller mindre omtanke och hushållning. Staten synes emellertid ega rätt att fordra, det ersättningen ej kommer att öfverstiga hvad, med iakttagande af all möjlig sparsamhet, för ändamålet oundgängligen erfordras.

Kronobrefbäringen har, likasom de flesta andra onera och besvär, uteslutande blifvit lagd å jordbruket. Samhällsförhållanden, hvilka det ligger utom ämnet att här utreda, gjorde det måhända till en nödvändighet att under förflutna tider så tillvägagå; men då dessa samhällsförhållanden nu för tiden gestalta sig mycket annorlunda, lär man svårligen kunna undgå att erkänna, det ifrågavarande besvär numera icke hvilar på en fullt rättvis och billig grund. Jemför man nemligen förhållandet emellan de olika provinserna, så måste man medgifva, att flera landskap i följd af förbättrade kommunikationer och postförbindelser, till hvilka hela landet bidragit, erhållit icke ringa lättnad i detta besvär, under det andra provinser deraf tryckas lika hårdt som fordom. Jemföres åter förhållandet mellan de olika medlemmarne inom samma landskap eller kommun, så har man svårt att finna någon billig grund derför, att, utom det en del jordbrukare njuter lindring i utgörandet af detta besvär eller är derifrån befriad, alla andra näringsidkare än jordbrukare icke behöfva i detta besvär det ringaste deltaga, fastän brefbäringen måste anses för alla vara af lika vigt och nytta. Orättvisan häraf blir i samma mån mera synbar, som antalet

af handlande och andra industriidkare på landet ökas samt, i följd af jernvägsanläggningarne, större och mindre köpingar å landsbygden uppstå, hvilka äro befriade från allt deltagande uti berörda besvär.

Det inkast tordé här göras, som ofta tillförene blifvit framställt, då fråga uppstått om lindring uti eller upphörande af något bland de talrika besvär eller onera, hvilka nu hvila på den Svenska jorden, nemligen att nuvarande egare förvärfvat jorden med dessa onera och besvär, hvilka tagits i betraktande vid köpeskillingens bestämmande. Om det ock icke kan förnekas, att förhållandet i allmänhet varit sådant, bör dock icke förgätas, att samma inkast med lika mycket fog kunnat göras emot borttagande af hammarskatten, tiondetackjernet utom bergslag och grundräntan för såg och mjölqvarnar, enär jernverksegaren förvärfvat sitt bruk, masugnsegaren sin hytta samt qvarn- och sågegaren sina verk med beräkning af nämnda onera. Genom borttagandet häraf har en ökad skattebörd träffat jordbrukaren, enär skattelindring för en klass medför under en eller annan form skatteförhöjning för en annan, så vida statsbehofven på det hela icke minskas eller lindringen kan erhållas blott genom en ändamålsenligare anordning af sättet för ett besvärs utgörande. Den sednare utvägen synes dock i afseende å kronobrefbäringsskyldigheten kunna anlitas, och den utgift Staten skulle få vidkännas för densammas aflyftande från jordbruket torde följaktligen blifva föga kännbar, åtminstone icke jemförlig med den kostnad och de olägenheter brefbäringsskyldigheten i sitt nuvarande skick för jordbrukaren medför. Jordbrukarens begäran i berörda hänseende torde icke heller böra betraktas såsom obillig, då han villigt deltagit i de ökade beskattningar, som måste antagas hafva blifvit en följd af nyssnämnda näringars frigörande från den ordinarie beskattningen, och de grundskatter, som af ålder hvila på jorden, hafva på sednare tiden icke oväsentligt blifvit ökade i följd deraf, att grundräntan, hvori förut ingick en mängd persedlar, hvilka icke vidare förekommo i marknaden och följaktligen ej voro underkastade prisstegring, numera blifvit förvandlad i få persedlar, vilkas pris visat sig vara i stigande. Den så kallade skatteförenklingskomitéen, som uppgjorde förslag till grundräntornas förenkling, uttalade ock den åsigt, att skattejemkning borde småningom beredas på det sätt, att lindring erhöles i en del af de särskilda skattebördor, som, utom grundskatten, tryckte den skattskyldiga jorden.

Innan hufvudsakligt beslut i förevarande fråga fattas, torde emellertid vara af nöden, att ärendet närmare utredes och att förslag uppgöres angående såväl sättet för kronobrefbäringsskyldighetens skiljande från jordbruket, som den ersättning, hvilken billigtvis bör tilläggas dem, som af kronobrefbäringen hittills egt sig begagna. I anseende till lokala förhållanden torde äfven denna angelägenhet böra i olika län eller distrikt på olika sätt ordnas, men Utskottet saknar den ort- och detaljkännedom, som för ett sådant ordnande är ound-

gänglig, hvilken åter vederbörande landsting torde ega. Med hänsyn härtill och hvad för öfrigt blifvit anfördt hemställer Utskottet, att Riksdagen ville uti underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t, efter landstingens och vederbörandes hörande angående lämpligaste sättet för kronobrefbäringsskyldighetens skiljande från jordbruket, täcktes låta utreda frågan om de kostnader, hvarmed en sådan åtgärd antingen för Statsverket eller för de olika länen, derest ifrågavarande skyldighet skulle af dem hvar för sig öfvertagas, må vara förenad samt derefter till Riksdagen i ämnet aflåta nådig framställning.

Stockholm den 23 Februari 1869.

På Utskottets vägnar:

Arvid Fr:son Posse.

Ordförande.

Reservation:

af Herr *J. M. Björnstjerna* och Grefve *L. af Ugglas*, i afseende å motiveringen.
